

4^e JAARGANG

NUMMER 2

FEBRUARI 1968

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

DE JARIGHE
DE RECHTEN
DE JARIGHE

DAAD

EN

GEDACHTE

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S ELIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

van de zelfstandige arbeidzaamheid
van de zelfstandige arbeidzaamheid

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

Een stuk zelfstandige arbeidersstrijd
uit de Russische revolutie van 1917:

D E O P S T A N D V A N

K R O O N S T A D

HET MOET zo omtrent het midden van de dertiger jaren zijn geweest, dat wij - op een druilerige voorjaarsdag - temidden van een grote groep werkloze arbeiders voor het vroegere, in de meidagen van '40 verwoeste gebouw van het "Rotterdamsch Nieuwsblad" aan Het Slagveld stonden. Om welke reden dat, niet ver van Hofplein en Coolsingel gelegen, in onze herinnering driehoekige Rotterdamse pleintje zo heette is ons niet bekend. De naam echter paste wonderwel bij de situatie, die men er in die tijd bijna altijd aantrof. Van 's ochtends - direct na de eerste stempel-plicht - tot laat in de middag werden er eindeloze en felle discussies gevoerd; was het er inderdaad een slagveld, niet omdat er gevochten werd, maar omdat er de m e n i n g e n botsten, die men in grote verscheidenheid onder de proletarische klasse aantrof. Wat wij beluisterden, was een debat tussen een partijgetrouw bolsjewiek en zijn kritisch gestemde nuchtere tegenstander, waarvan één fragment ons tot op de huidige dag is bijgebleven:

PARTIJGETROUW BOLSJEWIEK: "Ben je vergeten hoe in Kroonstad de kanonnen van de contra-revolutie tegen de bolsjewiki donderden?..."

CRITISCH INGESTELDE ARBEIDER: "Het is waar, dat in Kroonstad de kanonnen van de contra-revolutie hebben gedonderd. Maar n i e t tegen de bolsjewiki. Het zijn juist de bolsjewiki geweest, die ze op de eilandvesting Kroonstad hebben gericht en er proletarisch bloed mee hebben vergoten!"

+ +
+

DRIE JAAR later ongeveer, in april 1938, slaakte de vroegere volkscommissaris Leo Trotzki de verzuchting, dat "het wel leek, alsof de opstand van Kroonstad niet 17 jaar geleden doch gisteren had plaats gevonden." Als Ida Mett in 1948 een voorwoord schrijft voor de tweede druk van haar voortreffelijk boekje omtrent "De commune van Kroonstad" (in het Frans), constateert ook zij, dat het drama, dat zich heeft afgespeeld op de bevroren watervlakte van de Baltische Golf nog altijd in het middelpunt van de belangstelling staat. Bij háár echter geen en-

kel spoor van de schamperheid en de geïrriteerdheid, waarvan Trotzki blijk gaf in 1938. Voor Ida Mett is die belangstelling volkomen begrijpelijk en op z'n plaats, omdat voor haar de gebeurtenissen van Kroonstad één van de sleutels vormen tot goed begrip van de Russische revolutie. Dat zij het daarmee bij het rechte eind heeft, verklaart hoe of het komt dat de opstand van Kroonstad tot op heden toe de aandacht is blijven vragen.

+ +
+

IN ONZE TAAAL zijn de publikaties erover schaars. Wat Jacques de Kadet in zijn boek "Van Tsarisme tot Stalinisme" over Kroonstad schrijft is weinig en dat weinige is dan nog uitermate pover. Wat mr. Johan Huyts vertelt in zijn "Geschiedenis van de Russische revolutie" onderscheidt zich van De Kadets mededelingen nauwelijks, noch in lengte, noch in kwaliteit. Nog schaarser zijn de publikaties, waarin stelling wordt genomen tegen de bolsjewistische legendevoering, tegen de officiële leugens en verdachtmakingen en vóór de opstandige matrozen en vestingbewoners. Zeker, het in 1955 in Nederlandse vertaling verschenen, belangwekkende boek "Wij rekenen op Kroonstad" hoort tot de laatste categorie. Maar het is, ofschoon op werkelijke feiten berustend, naar de vorm een roman en in elk geval geen historisch- of sociaal werk.

Als wij het bij het rechte eind hebben, dat van de uit 1922 daterende brochure van de anarchist Alexander Berkman "Die Kronstadt-rebellion" nooit een Nederlandse uitgave het licht heeft gezien - helemaal zeker zijn wij er niet van - dan is het artikel "Kroonstad, kritiek op een legende", dat in het voorjaar van 1938 in twee Nederlandse anarchistische bladen verscheen, in ons land waarschijnlijk de eerste wat uitvoeriger publikatie, waarmee getracht werd de waarheid over Kroonstad te verbreiden.

Het artikel, waarvan de auteur ons bekend is, werd naamloos gepubliceerd onder de collectieve verantwoordelijkheid van een kleine marxistische groep. Het verscheen vrijwel gelijktijdig in "De Vrije Socialist" en in "De Vrije Arbeider", in het eerste blad geheel, in het tweede slechts gedeeltelijk; om redenen overigens, die met de inhoud niets te maken hadden. Het stuk was naar de vorm een kritiek op Trotzki, wiens pennevrucht "Veel rumoer rondom Kroonstad" kort tevoren ook was verschenen in het orgaan van de Nederlandse trozskisten: "De enige weg". Naar de inhoud was het opstel "Kroonstad, kritiek op een legende" meer dan alleen maar dat. Het was een duidelijke poging tot historische en sociale informatie. Lange tijd is het door diverse omstandigheden de enige publikatie van die aard in het Nederlands gebleven, geloven wij. In de herfst van het vorig jaar is er 'n tweede bijgekomen: de beschouwing die Roel van Duyn aan Kroonstad heeft gewijd in het weekblad "Vrij Nederland" van 25 november 1967. Kroonstad blijft de gemoederen bezig houden. Dat zal het blijven doen zolang er mensen zijn, die zich verdiepen in de Russische revolutie, zoals ook de meidagen van '37 in Barcelona de gemoederen zullen bezig houden zolang er mensen zijn, die interesse aan de dag leggen voor de revolutie in Spanje.

+ +
+

TUSSEN beide publikaties over Kroonstad waarvan wij hier spreken ligt 'n periode van bijna dertig jaar. Dat heeft natuurlijk zijn konsekventies. Toen het eerste opstel verscheen was niet alleen in ons land maar ook in het buitenland het aantal geschriften over de gebeurtenissen zeer gering. Het boekje van Ida Mett, die o.a. gebruik maakte van een complete verzameling van de Izvestia van Kroonstad, verscheen in de loop van 1938 op een later tijdstip. De anonieme auteur over Kroonstad, die in de twee Nederlandse anarchistische kranten publiceerde, is uiterst spaarzaam met mededelingen over zijn bronnen, maar het is wel zeker, dat het er slechts weinige geweest kunnen zijn.

Voor Roel van Duyn lag de situatie anders en wel gunstiger. Zijn stuk draagt

daarvan ook duidelijk de sporen. Het geeft een aantal feitelijkheden betreffende Kroonstad, die aan de schrijver van het vroegere stuk kennelijk onbekend zijn geweest. Zijn opstel heeft bovendien het voordeel, dat het - ook al laat Roel van Duyn wel kritiek, o.a. eveneens op Trotzki, horen - niet als een "polemiëk" is opgezet. Het is daardoor leesbaarder en boeiender geworden, zeker voor hen, die de polemische vorm niet erg waarderen. Met mededelingen over zijn bronnen is Roel van Duyn - begrijpelijk wellicht, omdat zijn artikel bestemd was voor een weekblad met zeer gemengde lezerskring - al even spaarzaam, jammer genoeg, als de ander.

Vermoedelijk kende Roel van Duyn toen hij zich tot schrijven zette het boekje van Ida Mett. Niet onmogelijk ook is het, dat hij kennis had genomen van dat deel ener in het Duits verschenen dokumentenverzameling, dat onder de titel "Arbeidersdemokratie of partijdictatuur" vorig jaar bij een Zwitserse uitgeverij het licht heeft gezien en dat over Kroonstad 'n rijke schat aan materiaal bevat. Maar hoewel dus Roel van Duyn in elk geval profiteren kon - en ook zichtbaar geprofi-teerd heeft - van een stijgende vloed van aan Kroonstad gewijde literatuur is er één punt, waarop een vergelijking tussen beide stukken sterk in zijn nadeel uit-valt: wat er bij hem ontbreekt is zelfs een poging tot sociale analyse.

+ +
+

ALS MEN ONS zou vragen ons oordeel over Van Duyn's opstel in een korte formule samen te vatten, dan zouden wij antwoorden, dat wij het een zeer sympathiek stuk vinden. We bedoelen daar dan dit mee, dat Roel van Duyn zich geen seconde door bolsjewistische leugens van de wijs laat brengen en dat hij zonder enige reserve de zijde van het inderdaad revolutionaire Kroonstad kiest. Maar een sympathiek stuk is nog niet automatisch ook een goed stuk. Het ontbreken van een sociale analyse heeft tot gevolg gehad, dat het artikel van Roel van Duyn een tendens heeft gekregen, die wij niet kunnen onderschrijven. Die tendens blijkt al direct uit de titel: "In Kroonstad", zo luidt die, "werd de Russische revolutie gesmoord"; in 'n tweede titel wordt gesproken van "een dramatische fout van Trotzki".

Wie het zó stelt geeft te kennen - en die gedachte komt dan ook bij Roel van Duyn voortdurend om de hoek kijken, al wordt zij niet nadrukkelijk uitgesproken - dat Kroonstad "de boodschap van de revolutie" uit bleef dragen, waarnaar de bolsjewistische machthebbers niet meer luisterden; die geeft te verstaan, dat Kroonstad het rode vaandel van oktober hoog hield, dat de bolsjewiki al door de modder hadden gesleurd. Zoals eens, volgens Saks, de geschiedenis der S.D.A.P. in Deventer zou zijn aangevangen en in Deventer zou zijn geëindigd, zo zou, volgens Roel van Duyn, het neerslaan van de opstand in Kroonstad definitief een streep hebben gezet onder iets, dat ruim drie jaar eerder met het heroïsch optreden van juist de Kroonstadters tegen het winterpaleis van tsaar Nicolaas was begonnen.

Soortgelijke gedachten vindt men ook bij Ida Mett. Zij vormen de wat zwakkere passages in een boekje, dat wij - zoals gezegd - desondanks toch zeer bewonderen. Zij noemt Kroonstad "'t bloedige graf van de sowjets" en zegt ergens in haar brochure, dat "de Russische revolutie in 1921 aan een kruispunt was gekomen, dat 't er om ging de democratische- of de dictatoriale weg te kiezen." Een dergelijke interpretatie - en dat hebben wij op het oog als wij beweren, dat het Roel van Duyn mankeert aan een sociale analyse - miskent het werkelijke karakter van de Russische omwenteling.

De rode oktober is een legende, waaraan Roel van Duyn even hardnekkig vasthoudt als hij de legenden rond Kroonstad bestrijdt. Dat betekent, dat hij aan het web van bolsjewistische leugens ontsnapt zonder tot de waarheid omtrent Kroonstad door te dringen.

De Russische revolutie was een burgerlijke revolutie, die in het feodale Rusland de weg vrij maakte voor een kapitalistische ontwikkeling, ook al werd zij dan niet, zoals eens in Frankrijk, waar men haar klassieke vorm aanschouwen kon, gedragen door de burgerij. Net als in elke andere burgerlijke revolutie

trad ook in Rusland de arbeidersklasse als haar stoottroep op. Dat feit echter stempelde haar niet tot een proletarische omwenteling, ook al was dan het Russische proletariaat, door een reeks van bijzondere omstandigheden, buitengewoon radicaal en strijdbaar. Procentueel was de Russische arbeidersklasse een zeer gering deel van de bevolking. De grote massa bestond uit boeren. Daarnaast trof men er onder andere de straf georganiseerde bolsjewistische intelligentsia aan, die men het best kon vergelijken met de Franse Jacobijnen. Het program, waarmee die bolsjewiki de revolutie ingingen was een staatskapitalistisch program, dat precies beantwoordde aan de bijzondere situatie, waaronder de Russische revolutie zich voltrok.

Waar de bolsjewiki naar streefden, dat was geenszins de macht van de arbeidersklasse, doch dat was de macht van de bolsjewistische partij. Dat streven, onder de gegeven omstandigheden een maatschappelijke noodwendigheid, bracht haar onvermijdelijk in conflict met de arbeidersklasse ook al deden de bolsjewiki het dan voorkomen alsof hun partij uit naam van die arbeidersklasse haar diktatuur uitoefende. Dat Kroonstad 't graf van de sowjets zou hebben betekend is een sprookje. De sowjets, door de arbeiders spontaan gevormd tot verrassing niet in de laatste plaats van de bolsjewisten, waren een feit, waarmee de bolsjewisten tijdelijk rekening moesten houden, maar die zij al in de eerste maanden van 1918 volkomen krachteloos maakten, omdat er geen plaats voor was op de weg, die Rusland door de maatschappelijke verhoudingen werd opgedrongen. Die weg voerde regelrecht naar het staatskapitalisme.

Wie het burgerlijk karakter van de Russische revolutie heeft begrepen, zal nooit beweren, dat die revolutie in Kroonstad werd gesmoord. Integendeel, met het neerslaan van de opstand in Kroonstad werd de weg voor die revolutie, werd de weg naar de staatskapitalistische ontwikkeling eerst goed vrij gemaakt.

Roel van Duyn schrijft, dat Kroonstad een stap was in de richting van een "derde revolutie". Dat zegt ook Ida Mett. Dat hebben ook de Kroonstadters zélf geloofd. In werkelijkheid was de opstand van Kroonstad de laatste fase van de worsteling tussen de arbeiders, die zich vastklampten aan hun spontaan gevormde organisaties enerzijds en de bolsjewisten anderzijds. Gezien de geringe getalsterkte van het Russische proletariaat en gezien de maatschappelijke verhoudingen, stond de uitkomst van die strijd bij voorbaat vast.

Wie, zoals Roel van Duyn doet, beweert, dat "achteraf gezien een landing (van de Kroonstadters) bij Oraniënbaum op het Russische vasteland de enige mogelijkheid geweest zou zijn om de derde revolutie te verbreiden", die miskent de klasverhoudingen in Rusland, die miskent de sociaal-economische realiteit en die ziet over het hoofd, dat de Russische arbeiders hun strijd tegen de bolsjewiki al gestreden hadden en verslagen waren voordat op 28 februari 1921 de matrozen en soldaten van Kroonstad de vaan van de opstand hesen. In de reeds eerder genoemde roman over Kroonstad kan men lezen hoe in de opstandige eilandvesting uit diverse industriële (en dus proletarische) centra zoals bijvoorbeeld Toela, telegrammen binnenkwamen, waarin gezegd werd: "Wij rekenen op Kroonstad". Historisch feit of verzinzel van een romancier, het tekent de situatie. Niet de Kroonstadters behoefden meer op de Russische arbeiders te rekenen, omgekeerd zij vormden de laatste hoop van het reeds aan de bolsjewistische ketting gelegde Russische proletariaat. Hun strijd was de opflukking van een arbeidersstrijd, die in het Rusland van 1921 historisch nog niet aan de orde was.

In het in 1938 verschenen artikel "Kroonstad, kritiek op een legende" kan men dit alles volledig terugvinden. Het gevolg is, dat daarin, wat het wezen van de zaak aangaat, de rol van Trotzki (en de bolsjewiki) ook heel anders wordt omschreven dan bij Roel van Duyn. Die noemt, naar we gezien hebben, het optreden van Trotzki "een dramatische fout". Dat impliceert, dat volgens zijn zienswijze Trotzki het ook (en beter) anders zou kunnen hebben gedaan. Volgens Roel van Duyn is het zelfs zo, dat de latere "oppositie" van Trotzki dan meer kansen zou hebben gemaakt. Hij beschouwt Trotzki's ingrijpen als een tragische vergissing.

Een "vergissing" is er slechts aan de kant van Roel van Duyn. Een dubbele

vergissing zelfs. In de eerste plaats: het optreden van Trotzki was geen "fout", hij kón niet anders handelen. Op het eerste gezicht heeft het er de schijn van, alsof Roel van Duyn dat toch ook wel ziet. Hij schrijft namelijk: "Vanuit hun visie dat alleen de communistische partij Rusland van de chaos kon redden waren de bolsjewiki wel gedwongen om onmiddellijk in te grijpen." Het verschil tussen Roel van Duyn en ons is dit, dat bij hém het optreden van Trotzki voortspruit uit een bepaalde visie, naar onze mening echter uit een bepaalde positie. Hij verwijt Trotzki het verkeerd te hebben gezien en op grond van een verkeerd inzicht te hebben gehandeld. Wij verwijten niet, wij verklaren het optreden van Trotzki uit zijn toebehoren tot de bolsjewistische elite, een van de kiemen van de nieuwe klasse. En die v e r k l a r i n g , die simpele belichting van de maatschappelijke realiteit, stelt Trotzki in een véél scherper licht dan hij door Roel van Duyn gesteld wordt.

De tweede vergissing van Roel van Duyn bestaat hierin, dat hij volkomen de mist ingaat voor wat betreft het karakter van het Trotskisme en de zogenaamde Vierde Internationale. Volgens Roel van Duyn komen de ideeën en het programma daarvan zo'n beetje op hetzelfde neer als het program van Kroonstad. Niets is minder waar! De "opposant" Trotzki heeft nooit de bodem van het bolsjewisme verlaten, is nimmer opgehouden het staatskapitalisme te propageren. Wat hem zijn leven lang van Kroonstad heeft gescheiden, dat is de afgrond tussen de burgerlijke revolutie en de klasseworsteling van het proletariaat. Niet een "nieuwe revolutie" heeft hij gepredikt, doch tot het einde van zijn leven vastgehouden aan de bolsjewistische fictie, dat Rusland een "arbeidersstaat" zou zijn. Welke verschillen hij ook met Stalin gehad moge hebben, een proletarisch revolutionair is de bolsjewiek Trotzki nooit geweest.

=====

B R I E F U I T L E H A V R E

ER WORDT wel eens beweerd - door onze moderne sociologen, door de hedendaagse politici, door professoren in de economie, door vooraanstaande lieden uit zich "socialistisch" noemende partijen, door vakverenigingsbestuurders en door hun aller burgerlijke pers - dat er in onze dagen geen p r o l e t a r i a a t meer zou bestaan. De genoemde heren spreken weliswaar in hun geleerde boeken, hun kwasi-gewichtige rapporten, hun verkiezingsmanifesten en hun krantenverslagen over d e a r b e i d e r s , maar niet zodra verheft iemand zijn stem om te constateren, dat onze samenleving gekarakteriseerd wordt door 'n klassescheiding, of zij roepen in koor, dat een dergelijke conclusie hopeloos ouderwets is en dat de arbeider van nu heel iets anders is dan de arbeider van voorheen.

Nu zijn wij wel de laatsten om dat te ontkennen. De arbeidersklasse van de tweede helft van de twintigste eeuw - met een respectabele hoeveelheid praktische technische kennis vaak, gespecialiseerde arbeid verrichtend soms met behulp van werktuigen waarvan zelfs de ingenieurs honderd jaar geleden nog niet durfden dromen, in het bezit van bromfietsen of kleine auto'tjes en radio- of tv-toestel en niet meer in kelderkrotten wonend - gelijkt in niets meer op de arbeider van de 19e eeuw of het laatste kwart van de achttiende. In niets meer, behalve dan in dat éne opzicht, dat hij nog altijd arbeider is gebleven, nog altijd uitbuitingsobject is, nog altijd zijn arbeidskracht verkopen moet.

Hoezeer de moderne techniek ook het leven van de arbeider gewijzigd heeft, zowel in het bedrijf als in zijn woning, de afstand tussen hem en de klassen, die de maatschappij beheersen is nog altijd even groot, zo zij niet - zij het dan wat minder opvallend en wat minder zichtbaar - in feite nog groter is geworden dan voorheen.

Heel 't complex van factoren, dat gezamenlijk datgene scheidt, wat men de typische situatie der proletarische klasse noemen kan, bestaat ook in onze tijd onverminderd voort. Maar dat wordt nu juist heftig ontkend door degenen die wij genoemd hebben. Zo zij al willen toegeven, dat er in onze samenleving arbeiders bestaan, zij betwisten, dat deze arbeiders p r o l e t a r i ë r s zijn!

Naar onze mening sluiten al deze heren hun ogen voor de werkelijkheid en valt dat feit te verklaren uit hun klasse-positie. De geleerde kopstukken der bourgeoisie hebben ten opzichte van sociale kwesties altijd struisvogelpolitiek bedreven. Niet alle burgerlijke sociaal-economen dragen uilebrillen, maar oogkleppen behoren wél tot hun professionele uitrusting. Legt men zijn oor te luisteren, niet bij de intelligentsia, maar bij de leden der arbeidende klasse, dan krijgt men van de hedendaagse samenleving een totaal ánder beeld dan de intellectuelen pogen op te hangen. Een voorbeeld daarvan biedt het volgende fragment uit een brief, die werd geschreven door een Franse havenarbeider, die een poging ondernam, de situatie te schetsen, waarin heden ten dage de dokwerkers in Le Hâvre verkeren. Het fragment luidt als volgt:

"In de haven van Le Hâvre werken ongeveer 5 à 6.000 dokwerkers. Ze zijn verdeeld in diverse categorieën. De ene categorie is meer bevoorrecht dan de andere. Het meest bevoorrecht zijn zij, die voorrang genieten wanneer er havenarbeiders worden aangeworven en die dus altijd 't eerste aan de slag zijn. De communistische vakbond CGT heeft de volledige controle over de aanwerving, waarbij zich feiten voordoen, die duidelijk trekken vertonen van een soort bendewezen (feit, dat ook uit de Amerikaanse vakbondswereld bekend is - redactie D. & G.). De lidmaatschapskaart van de CGT is 'n onmisbaar document om werk te krijgen. De vaste kern van dokwerkers bezit ook een kaart, waarop - wat de "losse" havenarbeiders niet hebben - dokwerker als hun beroep wordt vermeld. Om werk te krijgen is die kaart echter minder belangrijk dan het lidmaatschapsboekje van de vakbond. Dank zij dat alles is er in Le Hâvre emplooi voor maar liefst 11 bezoldigde functionarissen van de CGT!

Toen er onlangs in de haven van Marseille een dokwerkersstaking uitbrak - een officiële staking van de CGT wel te verstaan - vroeg de CGT in Le Hâvre van iedere dokwerker vijf francs als steun voor de stakenden. Een van de dokwerkers in Le Hâvre had er weinig fiducia in, dat het geld ook inderdaad besteed zou worden voor het doel, waarvoor het bestemd was. Hij weigerde een bijdrage te geven, waarvan gezegd was, dat ze geheel vrijwillig was. Toen hij zich kort na dit voorval voor laden en lossen kwam verhuren, was hij volgens het heersende gebruik verplicht om zijn lidmaatschapskaart van de CGT te tonen. Toen werd geconstateerd, dat daarin het bureaucratische ponsgaatje ontbrak, dat het bewijs vormde, dat hij zijn vijf francs geofferd had.

- Je hebt niet gegeven voor de jongens in Marseille!
- Dat was toch vrijwillig!
- Je komt niet aan de slag eer je die vijf francs betaald hebt!

De bewuste dokwerker hééft betaald en toen kon hij aan de slag gaan.

Wat het werk betreft: niettegenstaande de mechanisatie is het nog altijd zwaar. Je moet relaties hebben om in een goede ploeg en op een goede schuit te komen. Vroeger betaálde je daar wat voor, aan een of andere ploegbaas of aan een ander. Nu worden dat soort steekpenningen minder openlijk gegeven. Je betaalt het lunchpakketje van de baas of soortgelijke dingen. Veel dokwerkers echter hebben daar een afkeer van en zij die er zich toe lenen krijgen nogal het een en ander te horen.

Nog altijd is het zo, dat heel wat dokwerkers hun verdiensten in belangrijke mate aanvullen door het een en ander achterover te drukken. Maar om dat te kunnen doen moet je wel in een ploeg werken, waar je op al je maats kunt rekenen en nog beter is 't zelfs, dat je ook kunt rekenen op het stilzwijgen van de douaniers. Dat wil derhalve zeggen, dat deze mogelijkheid lang niet voor alle havenarbeiders bestaat, zeker niet in dezelfde mate.

Er is steeds een deel van de havenarbeiders zonder werk. Bij de aanwerving blijven er iedere dag zo'n duizend op de keien staan. Ze krijgen steun of vinden elders werk, bijvoorbeeld in de markthallen.

De verhoudingen tussen de havenarbeiders en de bonzen van de vakvereniging worden gekenmerkt door dwang en overheersing. Als de arbeiders onder elkaar zijn laten zij zich daar op niet mis te verstane wijze over uit: "Je bent gewoon bang om in de bijeenkomsten van de bond je muil los te doen en je bent ook bang om er gewoon weg te blijven en je niet te laten zien." Inderdaad: wie zich als dokwerker in Le Hâvre tot openlijke kritiek op de vakbond laat verleiden neemt enorme risico's."

+ +
+

Tot zover het fragment uit de brief van de Franse havenarbeider. Wat is er nu - vergeleken bij vroeger - eigenlijk veranderd? Nog altijd is de proletariër in de haven een onderdrukt en geïntimideerd wezen, dat zich van allerlei moet laten welgevallen om zeker te zijn, dat hij een boterham kan verdienen; dat zijn mond niet open kan doen op straffe van vermindering van inkomsten; dat voor een wat gunstiger arbeidsklimaat afhankelijk is van de luimen van een onafhankelijk van zijn wil boven hem gestelde kaste, die de lakens uitdeelt. Alleen: die kaste bestaat niet meer uitsluitend uit de werkmeesters en bazen, die als de directe lakeien van de patroon fungeren. De havenarbeider heeft thans ook nog de bittere last te torsen van een nog machtiger groep vijanden: de bonzocratie van de vakvereniging, die nóg vaster in het zadel zit, nóg machtiger is, wier meedogenloze arm nog verder reikt. Misschien is zijn loonsom wat groter. Daar kan dan direct aan worden toegevoegd, dat ook de prijzen van zijn dagelijkse behoeften fors gestegen zijn. Maar zijn machteloosheid en zijn volslagen afhankelijkheid zijn er niet minder op geworden. Integendeel ze zijn groter nog dan ooit. Dat zijn dan de zegeningen van een maatschappij, waarin de vakbeweging volslagen met het heersende systeem vergroeid is en voor de heersende klasse ook de allerheetste kastanjes uit het vuur haalt.

Wat zeggen de sociologen, economen en journalisten der burgerlijke wereld? Dat de vakverenigingen de vertegenwoordiging van de arbeiders vormen en dat derhalve de integratie van de vakbeweging in de huidige maatschappij - die ze niet ontkennen kunnen - een grotere "inspraak" van de arbeiders betekent. Zo'n man zou dat eens tegen zo'n havenarbeider moeten zeggen en zien wat hij dan voor antwoord kreeg. Mogelijk echter zou zo'n arbeider het helemaal niet de moeite waard vinden om dergelijke enormiteiten te beantwoorden. In dat geval zal hij wel veelbetekenend op zijn bovekamer wijzen en de hele "geleerde" santekraam met één kernachtig "Godbeter 't" daarheen verwijzen waar ze thuishoort: bij de sprookjes van moeder de Gans of van Hans Christiaan Andersen.

=====

L E U G E N I S W A A R H E I D

In "De Vrije" (nummer 11 van dec. 1967) is een artikel opgenomen van Arthur Mendes-Georges, getiteld: "Een standpunt over de arbeiderskommissies". Het begint aldus:

"Informations Correspondance Ouvrières (no. 63) gaf onlangs de tekst weer van een groep studenten te Barcelona, met een standpunt over de taak en de positie van de arbeiderskommissies."

Nu kan het natuurlijk nuttig zijn Nederlandse lezers te informeren over gedachten en opvattingen, die onder Spaanse studenten leven. Zo dachten de kameraden van I(nformations) C(orrrespondance) O(uvrières) er tenslotte ook over toen zij hun Franse lezers van de bewuste tekst kennis lieten nemen. Maar ik heb toch wel even met de ogen geknipperd, toen ik aan het slot van het schrijven van A.M.G. las:

"Wij laten natuurlijk geheel voor rekening van de opstellers, de bewering dat dit Arbeidersfront de revolutionaire voorhoede zal moeten zijn, die de revolutie zal moeten leiden..... We mogen tenslotte niet vergeten, dat I.C.O. een blad is van radenkommunisten (in Nederland onderhouden ze contact met de Daad en Gedachte-groep), van marxisten dus."

Hoe heb ik het nou?! Hier worden de samenstellers van de bewuste tekst - de studenten te Barcelona - en I.C.O. zo maar even met elkaar vereenzelvigd. Die lui van I.C.O. zijn immers marxisten, dus zijn ze ook voor een revolutionaire voorhoede. En 'tzelfde geldt natuurlijk ook voor de marxisten van Daad en Gedachte waarmee I.C.O. contact onderhoudt. Aldus blijkbaar de redenering van A.M.G.

Bij het lezen van dat fraais gingen mijn gedachten als vanzelf naar de roman "1984" van George Orwell. Zoals men wellicht weet stonden in deze roman op alle overheidsgebouwen de leuzen "Oorlog is vrede", "Vrijheid is slavernij" en "Onwetendheid is macht". Fraaie leuzen van de partij die de macht had, maar de mooiste is nog die, welke A.M.G. er aan toevoegt, namelijk de leuze "Leugen is waarheid". Immers, hij zal de bewering, dat Daad en Gedachte op het voorhoede-standpunt staat nimmer kunnen waarmaken. Integendeel: steeds weer wordt in Daad en Gedachte de opvatting verkondigd, dat de vernietiging van het kapitalisme en de verworping van het socialisme op geen enkele manier afhankelijk is van welke partij of groepering ook. Ik daag A.M.G. dan ook uit om met voorbeelden aan te tonen waar en wanneer Daad en Gedachte het voorhoede-standpunt heeft verkondigd.

Nu zou men nog kunnen denken, dat A.M.G. niet beter wist en maar heeft neergeschreven wat hij meende. Op zichzelf al erg genoeg om zo maar beweringen over andere groeperingen te doen, zonder te weten of ze juist zijn. Maar zelfs dát is niet het geval. A.M.G. wist dat hij onwaarheid neerpende. Wanneer hij in het blad Informations Correspondance Ouvrières (nummer 63 van augustus-september 1967) de tekst der Spaanse studenten heeft gelezen, dan kan het niet anders of hij heeft op bladzijde 17 ook het commentaar van I.C.O. gelezen, een commentaar, dat niet onder de tekst der Spaanse studenten was geplaatst, zodat men het eventueel over het hoofd zou kunnen zien, maar dat er aan vooraf ging. Dat commentaar luidt aldus:

"De navolgende tekst draagt de titel "Mening van een universitaire groep in Spanje". Hij is in Spanje verspreid door een groep studenten uit Barcelona. 't Is de bedoeling van het geschrift om een taktiek uit te stippelen ten aanzien van de arbeiderscomité's, die min of meer clandestien bestaan, inplaats van de "democratische" vakverenigingen van de industriële samenlevingen van het westerse kapitalisme. De in dit stuk vertolkte meningen, die nog eens ondubbelzinnig naar voren worden gebracht in de conclusies, zijn in strijd met de opvattingen van I.C.O. (Onderstreping van mij - J.M.); daarentegen staan zij

heel dicht bij de opvattingen van dat soort groepen, die weliswaar de traditionele gecentraliseerde partij-organisatie verwerpen, doch alleen maar om haar te willen vervangen door een "politiek georganiseerde voorhoede", die de spontaan ontstane organisaties van het proletariaat "bewust van hun taak en rol" zou moeten maken. Of deze Spanjaarden onder directe invloed staan van sommige groepen in Frankrijk dan wel hun ontstaan danken aan het feit, dat in het Spaanse studentenmilieu een dergelijke situatie bestaat als in het Franse, vermogen wij niet te zeggen. Hoe het zij, de tekst is van betekenis als document. Hij geeft enerzijds inzicht in de binnenlandse verhoudingen van Spanje en onthult anderzijds de manier waarop een "moderne" organisatie in een gegeven situatie een vinger in de pap tracht te krijgen."

Wie kennis neemt van dit commentaar en daarnaast de bewering van A.M.G. legt, kan eerlijkheidshalve tot geen andere conclusie komen, dan dat hij bewust de leuzen "Onwetendheid is macht" en "Leugen is waarheid" heeft gehanteerd. Het is hem dus niet te doen om de lezers van "De Vrije" objectief voor te lichten, oh nee, hij wil ze beïnvloeden. De lezers behoeven niet te weten en te denken maar behoeven slechts te geloven wat hij - A.M.G. - hen belooft voor te schotelen. 't Is anders wel een lachertje, dat hij hiermee blijk geeft dezelfde methode te gebruiken als alle "voorhoede-revolutionairen" altijd hebben gebruikt. Ook die menen te weten wat goed is voor de arbeiders en altijd willen ze het proletariaat de weg wijzen. "Geef ze wat ons dienstig is en onthoudt ze wat hen aan het denken kan zetten" is altijd het standpunt van partij-socialisten geweest. A.M.G. geeft blijk uit hetzelfde hout te zijn gesneden. Zoals de bolsjewiki de trozskisten hadden, McCarthy de communisten, zo heeft A.M.G. de marxisten (wat hij daaronder ook moge verstaan) die door hem vogelvrij zijn verklaard en waartegen alle leugens en verdachtmakingen geoorloofd zijn. Wat dat te maken heeft met het anarchisme of het vrijheids-lievend socialisme, vermag ik niet in te zien.

J.M.

N a s c h r i f t .

Bovenstaand stukje had ik ter plaatsing gezonden aan het anarchistisch tijdschrift "De Vrije". Ik kreeg het echter terug met een brief van Arthur Mendes-Georges. Ofschoon hij mij verzekerde, dat het niet zijn bedoeling was geweest "Daad en Gedachte" te verbinden met de opvattingen van een "revolutionaire voorhoede", heeft zijn brief mij niet van de onjuistheid van mijn reactie kunnen overtuigen. Helaas kan ik zijn brief hier niet opnemen en er op ingaan, omdat hij er uitdrukkelijk bezwaar tegen maakt, dat zijn brief wordt gepubliceerd.

Ook na zijn brief zie ik dan ook geen enkele reden om mijn reactie niet te publiceren. Wel heeft Arthur Mendes-Georges natuurlijk het volste recht zich in "Daad en Gedachte" te verweren tegen mijn beschuldigingen.

J.M.

=====

DEZE VERGADERING slaagde uitmuntend en maakte ook naar buiten een zeer goede indruk. De laatste resolutie maakte front tegen de lijdelijke verzettters, daar verklaard werd, dat de vereniging stond op de grondslag der revolutionaire beginzelen en niet in zich opnam de theorie van lijdelijk verzet als gevolg van de christelijke geest. Het is het geweld, dat het congres proklameert, geweld, het kind van aktief en niet lijdelijk verzet, dat de lijdelijke revolutie de loochening is van het werk, waarom wij hier zijn verenigd.

(Domela Nieuwenhuis over de oprichtingsvergadering in juni 1904 van de Internationale Anti-Militaristische Vereniging, de I.A.M.V. In "Van Christen tot anarchist", blz. 539).

V A U X H A L L : E E N M O D E R N E N E F F I C I E N T B E D R I J F

IN EEN modern bedrijf bemoeit de leiding zich intensief met de arbeider in het produktieproces. Arbeidsanalisten bestuderen iedere beweging en streven naar de grootst mogelijke efficiency. Het tempo van de produktie wordt zorgvuldig uitgekend. De vraag waar het om draait is altijd: hoe kan met zo min mogelijk mensen zo veel mogelijk werk worden verricht?

"Moderne bedrijfsvoering" betekent, dat de directie alle zeggenschap over de arbeider en zijn werk wil hebben. Allerlei rechten, die de arbeiders vroeger kregen, staan - zo is bijvoorbeeld de afgelopen jaren in Engeland gebleken - nu een verhoging van de produktiviteit in de weg. De Engelse vakbonden blijken wel bereid deze rechten af te staan in ruil voor een aanzienlijke loonsverhoging. Om de vrede met de directies en aldus hun plaats in "het overleg" te handhaven, bemoeien zij zich niet met de bedrijfsvoering. Om tegelijkertijd hun "gezag" bij hun leden niet kwijt te raken, vragen zij loonsverhogingen. In de praktijk blijkt de arbeider vaak veel meer belang te hebben bij "dragelijke" verhoudingen in de fabriek. Dat heeft dan tot gevolg, dat hij zich verzet tegen de toenemende controle op zijn doen en laten.

Een voorbeeld van een "modern" bedrijf zijn de Vauxhall-automobiefabrieken te Luton in Engeland. De directie daarvan heeft - met goedkeuring van de vakbondsleders - aan de arbeiders een aantal voorstellen gedaan op het gebied van de produktiviteit en de efficiency. In ruil hiervoor ontvangen deze een loonsverhoging van f 12.90. Het soort voorstellen zal sommigen onzer lezers mogelijk bekend voorkomen. Ziehier het bulletin, waarmee de directie zich nog niet zo heel lang geleden tot de Vauxhall-arbeiders richtte:

"In verband met de regeringspolitiek en de economische toestand van het land en het bedrijf is het belangrijk, dat loonsverhogingen gerechtvaardigd worden door een verbetering van de produktiviteit of de efficiency.

In de Vauxhall-fabrieken kan al veel bereikt worden door de onvoorwaardelijke aanvaarding van de arbeidsvoorwaarden van 1956, die op het volgende neerkomen:

- o algemene aanvaarding van het grondbeginsel, dat hogere produktie met dezelfde hoeveelheid menselijke inspanning een gezond economisch en sociaal doel is;
- o het volledig uitvoeren van de dagtaak, bestaande uit de prestatie van een geschoolde arbeider, die gebruik maakt van de faciliteiten die door de directie worden verleend, die de voorgeschreven methode volgt en aan het werk blijft tijdens de nader te bepalen werktijden.
- o de lonen kunnen alleen verbeterd worden door voortdurende inspanningen om de efficiency te verhogen, die daarom als een normale zaak beschouwd moeten worden;
- o Het invoeren van moderne machines en verbeterde methoden moet door allen gesteund worden, die erkennen, dat zulke vernieuwingen niet alleen de prestatie vergroten in verhouding tot de inspanning, maar bovendien de vermoeidheid minder maken;
- o arbeidsanalyse is belangrijk, omdat het doel ervan is de methoden te verbeteren en de kosten te bepalen;
- o volledige werkgelegenheid en produktie-overschotten maken zo nu en dan overplaatsingen noodzakelijk;
- o "aan het werk blijven tijdens de nader te bepalen werktijden" betekent een grote mate van zelfdiscipline aan het begin en aan het einde van

de werktijd;

Met dit alles zal rekening worden gehouden bij de beoordeling van individuele werknemers voor promotie van de algemene loonklasse naar de speciale loonklasse. De situatie kan als volgt worden samengevat:

- I. De directie heeft een grote verantwoordelijkheid voor het verlenen van goede faciliteiten en voor de studie en 't verbeteren van werksystemen en -methoden.
- II. De werknemers hebben een even grote verantwoordelijkheid om aan de eisen te voldoen van een goede dagtaakvervulling, een regelmatige verschijning op het werk, zelfdiscipline en wederzijdse samenwerking bij de produktie.

Wat betreft overwerk wordt voorgesteld, dat de absentie van een werknemer, die zonder voorafgaande waarschuwing niet op komt dagen, beschouwd zal worden op dezelfde wijze als onder normale uren.

Gezamenlijk begrip is vereist ten opzichte van enkele andere punten, die van betekenis zijn voor de produktiviteit en de efficiency, wil er sprake zijn van een gerechtvaardigde loonsverhoging, die officieel goedgekeurd kan worden. De punten, die de maatschappij gewaarborgd wil zien door vakbonden en werknemers gezamenlijk als vereisten voor de produktiviteit en de efficiency zijn de volgende:

- a) over locale "afspraken", bijvoorbeeld op 't gebied van de werkbezetting of andere aspecten van de produktiviteit moet opnieuw worden onderhandeld;
- b) aan de vakbonden wordt gevraagd, in principe bereid te zijn een gesprek te beginnen over andere, ongebruikelijke werksystemen, bijvoorbeeld dubbele dagploeg, drie-ploegenstelsel, enz. indien de omstandigheden dit vereisen;
- c) aanvaarding in principe van de noodzaak van omscholing van volwassenen voor geschoolde betrekkingen volgens het geschikte opleidingsloon;
- d) aanvaarding in principe van de noodzaak van arbeidsanalyse, ook op terreinen buiten het eigenlijke produktieproces, waartoe deze tot nu toe beperkt werd;
- e) uitbreiding van de werkgelegenheid voor vrouwen over 'n groter aantal functies;
- f) aanvaarding van het toegewezen werk, dat wil zeggen 'n minder strakke afbakening van de taakverdeling, waar deze bestaat;
- g) afschaffing van de gewoonte om drie minuten eerder te kloppen en afschaffing van iedere rusttijd tijdens 't eerste uur van iedere ploeg;
- h) aan personeel, dat van hogere posities op uurloon wordt teruggebracht, wordt de verzekering gegeven, dat met zijn situatie rekening zal worden gehouden.

+ +
+

WIE HEENKIJKT door de gebruikelijke uitdrukkingen als "de economische toestand van het land en het bedrijf", "aanvaarding in principe van de noodzaak", "gezamenlijk begrip", "zelfdiscipline", enz., zal bemerken, dat:

1. overwerk verplicht wordt;
2. het aantal vrouwen (zelfde werk, lagere lonen) wordt uitgebreid;
3. het werktempo zal worden opgevoerd (door arbeidsanaly-

se), ook buiten het eigenlijke terrein van de produktie en 4. de arbeiders volledig gemuilkorfd worden wat hun doen en laten betreft. Dat alles in ruil voor ongeveer 30 shilling.

Het hier weergegeven bulletin van de directie stamt uit de nazomer van vorig jaar. Op 13 september begonnen de arbeiders van Vauxhall een stiptheidsactie en een boycot van overwerk uit protest tegen de gang van zaken. Zij verlangden een o n v o o r w a a r d e l i j k e loonsverhoging. Uiteraard werd hun actie niet door de vakbonden gesteund. Die sloegen zich op de borst uit tevredenheid over de bereikte loonsverhoging.

In vroeger jaren en maanden waren er wilde acties geweest in bepaalde onderdelen van de Vauxhall-fabrieken. Nu kreeg de Vauxhall-directie voor het eerst alle arbeiders gezamenlijk tegen zich. Alleen al door stipt volgens de tot dan toe geldende regels te werken veroorzaakten de arbeiders een chaos.

Het bovenstaande is ontleend aan materiaal, dat ons door Engelse vrienden ter beschikking werd gesteld. De verzending ervan is enigszins vertraagd, de vertaling eveneens. Al betreft het hier echter geen actueel conflict meer, we vonden de zaak interessant genoeg om in "Daad en Gedachte" te publiceren. Nadere gegevens over de afloop van het conflict hebben wij op dit moment nog niet ontvangen. We zullen onze lezers over de ontwikkeling op de hoogte houden, zodra deze ons bekend zijn.

=====

P O P P E A A N H E T D A N S E N

De metaalbedrijfsbond op het slappe koord

IN DE "METAALKOERIER" 1) van vrijdag 19 januari komt een belangwekkende uitspraak voor van de heer Poppe van de Algemene Nederlandse Metaal Bedrijfsbond. Hij heeft gezegd: "Elk lid van een ondernemingsraad loopt het risico de kant van de werkgever opgetrokken te worden. Dat kan men niemand kwalijk nemen en daar kan niemand iets aan doen. Het is een s o c i a l e w e t (spatiëring van ons, redactie D. & G.). Mede daarom heeft de bond in het bedrijf o.a. tot taak om ervoor te zorgen, dat zijn O.R.-leden in nauw contact blijven met het personeel dat zij vertegenwoordigen."

De heer Poppe heeft er nog iets aan toegevoegd. "Er moet", zo verklaarde hij, "een binding bestaan tussen ondernemingsraad en vakbond. De vakbond is immers juist ontstaan uit de behoefte aan bundeling onder de personeelsleden. Uit dien hoofde is het onjuist, dat ongeorganiseerden zitting kunnen hebben in de ondernemingsraad."

Wat de heer Poppe hier zegt over het risico, dat ondernemingsraad-leden lopen, is volkomen juist. Dat is dan ook een van de redenen, dat het instituut van de ondernemingsraden - en van de hele P.B.O. - naar dr. Hoefnagels al eens heeft opgemerkt en ieder overigens uit eigen ervaring weten kan, bij de ondernemers dikwijls méér sympathie ontmoet dan bij de arbeiders. De heer Poppe heeft óók gelijk, dat hier sprake is van een s o c i a l e w e t. Beter kon hij datgene wat er zich afspeelt naar onze mening niet omschrijven.

Sociale wetten hebben algemene geldigheid. Aan hun werkingssfeer kan zich geen mens onttrekken, zomin bijvoorbeeld als iemand zich aan de werkingssfeer van de zwaartekracht onttrekken kan. Vandaar dan ook, dat er van de w e t van de zwaartekracht gesproken wordt. De heer Poppe wéét dit alles en erkent het. Vandaar dat hij zegt, dat "niemand er iets aan doen kan".

Wetten met algemene geldigheid oefenen hun invloed natuurlijk niet alleen uit aan de basis, maar evenzeer aan de top; zij zijn niet alleen in de ondernemingsraden te bespeuren maar ook in het overkoepelend orgaan van de publiekrecht-

telijke bedrijfsorganisatie, in de Sociaal Economische Raad. Wat voor het simpele ondernemingsraadlid geldt, dat geldt evenzeer voor de vakbondsleiders, die samen met de werkgeversvertegenwoordigers in het gebouw van de S.E.R. aan de Bezuidenhoutseweg in Den Haag samen aan de onderhandelingstafel zitten. Het geldt voor die vakbondsbestuurders, die v er van de gewone arbeiders af staan en een in de bestaande economische orde geïntegreerde organisatie representeren uiteraard zelfs in nog veel sterker mate. Daarom is het bijzonder merkwaardig, dat de heer Poppe het risico, dat de ondernemingsraadleden lopen wil wegenemen door..... een sterke binding van de ondernemingsraad aan de vakbonden, aan organisaties derhalve, die voor de werking van de fatale sociale wet nog v el en v el gevoeliger zijn. Het wekt de indruk, dat de heer Poppe, wanneer hij van een sociale wet praat eigenlijk niet goed weet waarover hij het heeft, ofwel... het niet wil weten. In ieder geval geeft hij met zijn uiteenzetting een vreemde dans op het slappe koord ten beste. Hoe vreemd wel blijkt uit zijn toevoegingen.

De heer Poppe wil namelijk de ongeorganiseerden uit de ondernemingsraad weren. Dat iets dergelijks een aanfluiting vormt van het toch al zo schamel beetje "bedrijfsdemocratie" is het eerste dat geconstateerd moet worden. Ongeorganiseerden vormen in de bedrijven  cht geen te verwaarlozen minderheid. Dat weet de heer Poppe ook opperbest, want het is bepaald niet voor niets, dat de vakbonden zich over de ongeorganiseerden zo het hoofd breken. Belangrijker echter nog dan het feit, d t de ongeorganiseerden er zijn is de vraag waarom ze er zijn. Het antwoord daarop luidt, dat er diverse redenen voor bestaan, maar dat in de tegenwoordige tijd toch wel een heel belangrijke deze is, dat de ongeorganiseerden bitter weinig voelen voor een vakbeweging, die zo volkomen met de burgerlijke maatschappij is vergroeid, dat wil zeggen zo volkomen "de kant van de werkgevers is opgetrokken".

Wat is  en van de kenmerkende verschillen tussen georganiseerden en de ongeorganiseerden? Dit, dat de georganiseerden aan handen en voeten gebonden zijn, wanneer "hun" organisatie handjeplak met het ondernemersdom speelt, de ongeorganiseerden echter niet. Daarom staan zo dikwijls de ongeorganiseerden aan de spits wanneer het in een bedrijf tot een conflict komt en de poppetjes aan het dansen gaan. Als het zover is echter staan mensen als Poppe steevast aan de kant. Aan de kant van de ondernemer, wel te verstaan.

1) Orgaan van de ANMB, uitgave van het N.V.V.

=====

H E T V O L K S F R O N T M A R C H E E R T

IN HET JAAR 1936 ontstond in Frankrijk het zogenaamde Volksfront, het Front Populaire. Het werd - zeer ten voordele van de Franse bourgeoisie - geboren uit een nauwe samenwerking tussen de burgerlijke radicalen, de niet minder burgerlijke sociaal-democraten en de kleinburgerlijke communistische partij. Zo nauw was de samenwerking, dat toen op een gegeven moment de Franse arbeiders in massa de bedrijven bezetten, de bolsjewiek Maurice Thorez als stakingsbreker fungeerde, in het belang van de nationale economie, de broederschap der "linkse" politici en de glorie van de kapitalistische republiek.

Waarom we deze oude en weinig verheffende historie oprakelen? Omdat de gedachte aan het Volksfront in het Frankrijk van generaal De Gaulle weer levendig is geworden. Boeken over de geschiedenis van het Front Populaire zijn in trek, vooral zulke, die - gelijk het werk van Daniel Guérin - het in strijd met de waarheid voorstellen, alsof 't volksfront bijna iets als de arbeidersrevolutie heeft betekend. Bij de jongste presidentsverkiezingen en ook bij verkiezingen die daarv or gehouden werden, waren er al v rgaande politieke afspraken tussen de partijen en de bonzen. Allerwege wordt er over een "Volksfront-nieuwe-stijl" gepraat

in het land. De politicus Mitterand heeft het er over en Mendès-France (wiens economisch program in zo belangrijke mate door De Gaulle werd overgenomen) en de bolsjewieken - die zich nergens zó goed thuisvoelen als in het gezelschap van burgerlijke collega's in de "politiek" - vertonen zelfs al tekenen van ongeduld, dat het Volksfront er nog steeds niet is.

Niemand kan met zekerheid zeggen of het er inderdaad van zal komen. Maar in de maak is het ongetwijfeld. Achter de schermen marcheert het al. Vanzelfsprekend staan achter de politieke coulissen ook de vakverenigingen - die trouwe dienaren van de burgerlijke orde - gereed om in gesloten formatie in de Volksfront-rijen op te trekken.

Op 13 december van het vorige jaar bevatte het weekblad "Nouvel Observateur" het bericht, dat er op donderdag 7 december een uitvoerige bespreking was geweest tussen de leiders van de communistische vakcentrale CGT en de parlementaire groep van de zogenaamde "Linkse Federatie", die uit politieke afspraken is ontstaan en die men de voorloper van het komende Volksfront zou kunnen noemen.

"Nouvel Observateur" berichtte, dat de beraadslagingen niet over de politieke aspecten liepen, maar over de vraag wélke houding de CGT zou aannemen indien er inderdaad een Volksfront-regering aan de macht zou komen. De politici, aldus "Nouvel Observateur", werden bijzonder aangenaam gestemd door het feit, dat de communistische vakbondsbazen, onder aanvoering van Georges Séguy, de verzekering gaven, dat zij dan een oproep tot de arbeidersklasse zouden richten om voorlopig af te zien van haar eisen op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden om in de plaats daarvan mee te werken aan een nationaal herstel.

We kunnen ons de vreugde van de heren kapitalistische politici voorstellen. Overigens deed Séguy het voorkomen alsof die toekomstige houding van de CGT een andere was dan de CGT in 1936 zou hebben aangenomen. Dat is demagogie van het zuiverste water, omdat de CGT in 1936 nog niet door de communisten compleet veroverd was en - hoe burgerlijk-sociaal-democratisch ook - nog niet zó brutaal-openlijk de zijde van het kapitaal koos als in de laatste twintig jaar. Maar de politiek van de bolsjewistische CGT verschilt in niets van de tactiek van de bolsjewisten uit de dertiger jaren. Die ontplooiden ook toen het nationale vaandel, waarachter ze zich nu volgens hun plechtige belofte opnieuw zullen scharen. Alsof ze ooit iets anders hebben gedaan. Wat dat betreft was die hele conferentie van de 7e december eigenlijk overbodig.

=====

BOEKBESPREKING

DIRK SCHILP: "DROMEN VAN DE REVOLUTIE"

DIRK SCHILP (73 jaar oud), géén onbekende voor zeer velen, die enigermate vertrouwd zijn met de geschiedenis van de Nederlandse "arbeidersbeweging", heeft zijn herinneringen te boek gesteld of liever: hij heeft ze vertéld; verteld aan Joop van Tijn, die luisterde, noteerde, vragen stelde, een bandrecorder liet werken en tenslotte uit honderden vellen manuscript, datgene zifte wat door de Wereldbibliotheek n.v. onder bovenstaande titel is gedrukt. Het resultaat van die samenwerking - Van Tijn zegt het zéér nadrukkelijk in zijn "Inleiding" - is 't produkt van Dirk Schilp: "Het is zijn boekje, en van niemand anders. Het is zijn taal, zijn stijl, zijn leven."

Vanwaar deze titel meegegeven aan wat inderdaad niet meer dan herinneringen zijn? We weten niet of het zo maar een toevallige vondst is, van Schilp zelf of van Joop van Tijn, waarmee de "verteller" toen akkoord is gegaan, maar een vondst is het naar onze mening. Moeilijk immers, geloven we, zou een ándere titel kunnen worden bedacht, die zó haarscherp datgene tot uitdrukking brengt, wat het wezen

van Dirk Schilp vormt, zoals het uit juist deze bladzijden voor de lezer gestalte krijgt. Vóór alles namelijk, is Dirk Schilp de politieke idealist. Niet de klassenstrijd in de eerste plaats vormt de inhoud van zijn leven, maar "het socialisme", hoe men dat dan verder moet verstaan. Hoewel arbeidersjongen van huis uit, met een armoe-jeugd aan de Zaan, is de strijdbaarheid, waarvan hij bijna zestig jaar heeft blijk gegeven, géén strijdbaarheid die voortvloeit uit een bepaalde maatschappelijke positie, doch uit maatschappelijke ideeën. Dat ook ideeën een sociale basis hebben spreekt voor ons vanzelf. Niettemin: het verschil in optreden en levenshouding tussen de twee typen die wij hier aanduiden is een reëel verschil. De grenzen mogen in de praktijk niet altijd scherp te trekken zijn, dat wil nog geenszins zeggen dat zij niet zouden bestaan. "Herinneringen van een klassenstrijder" zou het boekje bijvoorbeeld bepaald niet hebben kunnen heten. Niet om de maag of de portemonnaie gaat het Schilp, hoezeer hij er oog voor heeft, maar om idealen en om de geest. Het portret, dat hij van zichzelf tekent is het portret van een figuur, die typisch tot de oude arbeidersbeweging behoort. Hieruit ook spruit - soms - een toon van weemoed voort, een gevoel van teleurstelling om een sfeer die verloren ging, om een ideaal dat niet vervuld werd.

Dat ideaal, men zal het begrijpen, is het socialisme, dat een andere maatschappij had moeten brengen, maar dat die nieuwe samenleving niet gebracht heeft, omdat de Troelstra's, de Vliegengs, de Paul de Groot's en dat soort lieden het ideaal verkwanselden. Dat ideaal én zijn kijk op tal van zogenaamde socialisten is het, wat Dirk Schilp van ons scheidt. Want het is onze opvatting, dat niet het "socialisme" of de "socialistische" beweging een andere maatschappij had moeten brengen en brengen zal, doch dat die door de klassenstrijd van de arbeiders tot stand zal komen en dat er van een "verkwanseling" van het socialisme door Troelstra, Vliegen of wie nog meer eenvoudig geen sprake is, omdat hun politiek optreden niets anders was dan de logische konsekwentie van de werkelijke positie die door hun respectievelijke partijen werd ingenomen.

Hier en daar in het boekje van Schilp heeft het er de schijn van of zijn opvattingen en de onze elkaar dichtnaderen. Zo bijvoorbeeld dáár, waar hij komt te spreken over de Tilburgse textielstaking van de zomer van 1935. Hij vertelt ervan dat de arbeiders geheel spontaan, zonder dat er ook maar één organisatie aan te pas kwam - ook het N.A.S. niet - het werk neerlegden. Onder druk van Sneevliet besloot het N.A.S. zich niettemin met de staking te bemoeien. "Ik", schrijft Dirk Schilp, "werd er naar toe gestuurd met geen ander doel dan om de staking met alle middelen van dienst te zijn." Na een korte schildering van wat er alzo gebeurde, vertelt Schilp, dat hij met de bestuurderen van het N.A.S. vaak niet overweg kon, "omdat velen van hen de organisatie boven de strijd van de klasse stelden." Dat lijkt, op het eerste gezicht een kritiek, die ons uit de pen zou kunnen zijn gevloeid. Dat schijn echter bedriegt blijkt een volle bladzijde verder (op pag. 140), waar Schilp, zonder ook maar te beseffen hoezeer zijn woorden in strijd zijn met wat hij zopas heeft beweerd, verkondigt, dat "het N.A.S. ook in deze strijd zijn klassestandpunt handhaafde".

Laat ons even in het midden laten, hoe of het met het N.A.S. gesteld was. Schilp zelf heeft er zo'n twee jaar geleden in een interview met dezelfde Joop van Tijn in "Vrij Nederland" van 29 januari 1966 van verklaard, dat er misschien niet zulke lekkere jongens in zaten en dat er genoeg mensen zijn, die zullen beweren, dat het niet bonafide was, zonder die bewering categorisch te ontkennen. Als men er echter van uit zou willen gaan, dat Dirk Schilp eerlijk van sympathie voor de stakenden vervuld was, dan blijft het feit bestaan, dat hij "eerlijke sympathie" gelijk stelt met een "klassenstandpunt". Dat er tussen een "klassenstandpunt" en 't standpunt van het doet er niet toe welke organisatie een hemelsbreed verschil bestaat en dat daarom de sympathie van een organisatie nog wat anders is dan "eerlijke sympathie", dat ziet hij niet, ook al levert hij er dan zelf - ongewild - het bewijs van.

We zijn hier wat uitvoeriger bij blijven stilstaan, omdat uit dit soort voorbeelden, waarvan we er nog veel meer zouden kunnen geven, het fundamentele ver-

schil tussen Schilp en ons blijkt en bovendien, omdat dit soort dingen - zoals we al aanduiden - de sleutel vormen ter verklaring van zijn teleurstelling. Het zal niemand dan verder verbazen, dat wij met de idealist Dirk Schilp over tal van andere zaken van mening verschillen: over de verburgerlijking van de arbeiders, over de betekenis van de solidariteit, ja over wat niet al, ja zelfs over Troelstra en Vliegen. Want naar ons gevoelen is onze kritiek op hen, die gebaseerd is op de opvatting, dat ze van meet af aan figuren van de burgerlijke maatschappij geweest zijn en dat hun dus in feite niets te verwijten viel - wat Schilp wél doet - oneindig veel scherper dan de zijne.

Nadat we dit alles hebben vastgesteld willen we er graag aan toevoegen, dat we zijn (helaas niet al te goedkope) boekje met veel belangstelling hebben gelezen. Er zitten alleraardigste bladzijden in, kostelijke typeringen, feiten ook, die het waard zijn om aan de vergetelheid te worden ontrukkt. Voor een kritische lezer is het een kostelijk bezit. Neem die passage, waarin hij uiteenzet hoe destijds in de Zaanse haven de zakkensjouters een reactionair standpunt innamen, omdat ze zich uit broodvrees verzetten tegen de komst van elevators. Schilp zelf deelde dat standpunt niet. Kwam dat, omdat hij theoretisch zo veel verder blikte? Welnee, zegt hij zelf, het kwam doordat hij als machine-bankwerker in de fabriek van Duyvis elevators maakte. Het is een woord, dat Herman Gorter zó had kunnen inlassen in de een of andere beschouwing over het historisch-materialisme.

Enfin, Dirk Schilp droomt inderdaad van "de revolutie", of liever gezegd, van wat hij daar dan onder verstaat. Dat de bolsjewiki daarvan de verklaarde vijanden zijn is iets, dat hij nooit heeft kunnen dromen, zelfs niet nadat hij met de CP gebroken heeft. Dat bolsjewiki en nazi's in 1932 samen in Berlijn een verkeersstaking organiseerden is hem een gruwel. Hoe of dat mogelijk was ontgaat hem ten enenmale, zoals het hem ook ontgaat hoezeer, juist van zijn idealistisch standpunt uit, zijn late, zeer late breuk met de bolsjewiki met datzelfde idealisme in strijd is en hoe dat alleen maar vanuit een nuchter, niet-idealistisch standpunt te verklaren valt. We bedoelen daar dit mee, dat wie de idealist Schilp hoort praten zich verbaast, dat hij het zo lang bij de bolsjewiki uit kon houden en dat alleen iemand, die beseft, dat de soms wel sympathieke idealist Schilp en de altijd onsympathieke CP-ers allemaal idealisten zijn, hun lotsverbondenheid duidelijk zal worden.

't Is niet teveel gezegd om in dit verband van lotsverbondenheid te spreken. Schilp zelf laat er geen twijfel over bestaan hoe de CP een stuk van zijn leven, van hemzelf was en welk een moeite het hem kostte er zich van los te maken. Annie Romein-Verschoor, die de zielestrijd die Schilp beschrijft uit eigen ervaring kent, noemt de bewuste passages een van de treffendste uit zijn boek. Ons heeft ze ook getroffen, maar om een andere reden dan mevrouw Romein (zie haar bespreking van Schilps boekje in V.N. van 30 december j.l.) vermoedelijk. We zien er een bewijs in, hoe belangrijk op bepaalde ogenblikken ook voor Dirk Schilp "de organisatie" is geweest, we zien er door bevestigd, dat geen organisatie-man aan de invloed van de organisatie kan ontsnappen. Voor Schilp is dat een psychologisch drama, in onze ogen is het een sociale wet, waaraan de leden van organisaties nu eenmaal - net zo goed als organisaties zelf - onderworpen zijn. Die sociale wet is dodelijk voor de droom, die Schilp zijn leven lang gekoesterd heeft, maar niet voor de klassenstrijd van de arbeiders, die onverdroten doorgaat, al wat Schilp over haar verburgerlijking en vermaterialisering te berde brengt ten spijt. Sterker nog: die vermaterialisering, die voor Schilp het einde betekent van zijn revolutionaire droom, die is voor de werkelijke revolutionaire omwenteling van de samenleving juist de enig reële basis. De dromers zien het niet; de arbeiders evenmin. Maar wie heeft ooit gezegd, dat zo'n inzicht vereist zou zijn?

=====